

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΦΙΛΙΠΠΩΝ, ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ & ΘΑΣΟΥ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ 1 – 654 03 ΚΑΒΑΛΑ,

+30-2510-223.141, +30-2510-223.283, ✉ metropolitan@imfnth.org,

🌐 <http://www.im-philippon.gr/>

ἀριθμ. πρωτ.: 312.-

Ἐν Καβάλα τῇ 21^ῃ Μαΐου 2025.-

**ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ
ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΦΙΛΙΠΠΩΝ, ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΘΑΣΟΥ κ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ
ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΟΡΤΗΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΝΔΟΞΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΡΥΦΑΙΟΥ
ΚΑΙ ΠΑΝΕΥΦΗΜΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ**

Πρὸς τὸν ἱερό Κλῆρο καὶ τὸν εὐσεβῆ λαὸ
τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς καὶ ἀποστολικῆς Μητροπόλεως
τῆς ἰδρυθείσης καὶ θεμελιωθείσης
ὑπὸ τοῦ μεγίστου Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν ἀγίου ΠΑΥΛΟΥ
ΕΝΤΑΥΘΑ

Εὐλαβέστατοι Ἱερεῖς, ἀγαπητοὶ μου Χριστιανοὶ καὶ Χριστιανές,

Ἐφθασε καὶ πάλι ἡ χαρμόσυνη ἡμέρα καὶ ἡ πανευφρόσυνη ἑορτὴ τῶν ἀγίων ἐνδόξων Πρωτοκορυφαίων Ἀποστόλων **ΠΕΤΡΟΥ** καὶ **ΠΑΥΛΟΥ**, γιὰ τοὺς ὁποίους, ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία μᾶς προσφέρει, αὐτὴ τὴν περίοδο, σὰν μέγιστο πνευματικὸ δῶρο στὴν ζωὴ μας, τὴν εὐκαιρία νὰ τοὺς τιμήσωμε, νὰ τοὺς ὑμνήσωμε, νὰ τοὺς εὐχαριστήσωμε, νὰ τοὺς μακαρίσωμε, καὶ νὰ τοὺς θαυμάσωμε, ἀλλὰ καὶ μὲ πολλὴ εὐγνωμοσύνη νὰ ἀσπασθοῦμε καὶ νὰ λιτανεύσωμε τὶς ἱερὲς εἰκόνες τους, γιὰ ὅλα αὐτὰ πού μᾶς προσέφεραν, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ σὲ αὐτοὺς ὀφείλεται ἡ χριστιανωσύνη μας σὲ ὁλόκληρο τὸν κόσμον καὶ ἡ διάδοση τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ.

Πολλοὶ εἶναι οἱ ὕμνοι καὶ τὰ τροπάρια πού γράφτηκαν γι' αὐτοὺς καὶ ψάλλονται στὶς ἱερὲς ἀκολουθίες μας. Ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς λέγει : **«Σεῖς, οἱ ἑνδοξοὶ Ἀπόστολοι, εἰσθε οἱ στῦλοι τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ οἱ κήρυκες τῆς ἀληθείας, καὶ ὑπάρχετε σὰν φωτόλαμπρες λαμπάδες· σεῖς μὲ τὴν ἄκτιστη φλόγα τοῦ ἀγίου Πνεύματος ἐκάψατε κάθε πλάνη καὶ ἐφωτίσατε τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Τώρα, σᾶς παρακαλοῦμε μὲ πολλὰ καὶ δυνατὰ ἱκεσίαι νὰ ἀπευθυνθῆτε στὸν Σωτῆρα καὶ Θεό μας νὰ εἰρηνεύσῃ τὸν κόσμον καὶ νὰ σῶσῃ τὶς ψυχὰς μας»¹.**

Γιὰ τὴν τοπικὴ μας Ἐκκλησία, τῶν Φιλίππων, τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Θάσου, ὁ Ἀπόστολος **ΠΑΥΛΟΣ** ἀποτελεῖ τὸν ἰδρυτὴ καὶ εὐεργέτη μας, τὸν μοναδικὸ καὶ ἅγιο ἄνθρωπο τοῦ **ΘΕΟΥ** πού συγκρότησε τὴν πρώτη ἐκείνη χριστιανικὴ κοινωνία τῶν ἀρχαίων Φιλιππησίων προγόνων μας, μαζὺ μὲ τοὺς συνεργάτες του συναποστόλους, τὸν **ΣΙΛΑ**, τὸν **ΤΙΜΟΘΕΟ** καὶ τὸν **ΛΟΥΚΑ**, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰσαπό-

¹ β' ἀπόστιχον τῶν αἰνῶν τοῦ βαρέος ἤχου (Πέμπτη πρωΐ) ἐκ τῆς Ὀκτωήχου : **«Ἀπόστολοι ἑνδοξοί,* στῦλοι τῶν Ἐκκλησιῶν,* τῆς ἀληθείας κήρυκες,* λαμπάδες ὑπάρχοντες φαιναί,* ὑμεῖς τῷ πυρὶ τοῦ Πνεύματος* πᾶσαν τὴν πλάνην ἐφλέξατε,* ἀνθρώπων τὸ γένος ἐφωτίσατε.* Καὶ νῦν ἱκετεύσατε, δεόμεθα,* τῷ Σωτῆρι καὶ Θεῷ ἡμῶν* εἰρηνεύσαι τὸν κόσμον* καὶ σῶσαι τὰς ψυχὰς ἡμῶν».**-

στολο αγία **ΛΥΔΙΑ** τὴν πορφυροπώλιδα. Γι' αὐτὸν τὸν μέγιστο Ἀπόστολο **ΠΑΥΛΟ** ψάλλει ἡ Ἐκκλησία μας : «**Σὺ ΠΑΥΛΕ πὺ ἀπὸ τὴν κοιλιὰ τῆς μητέρας σου εἶχες καθορισθεῖ νὰ ξεφύγῃς ἀπὸ τὸ βάρος κάθε λανθασμένης δυνάμεως, πέταξες μὲ πνευματικὰ φτερὰ σὲ ἔνθεο ὕψος ἐπειδὴ πραγματικὰ ἀγάπησες πολὺ τὴν ἀληθινὴ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐκεῖ ἀφοῦ μὴ πῆκες σὰν ἄσαρκος ἄνθρωπος μέσα στὸ ὑπέρλαμπρο σύννεφο τοῦ ἀκτίστου φωτός, πλουτίσθηκες μὲ τὴν μύηση στὰ οὐράνια λόγια πὺ δὲν λέγονται, καὶ στάλθηκες πρὸς αὐτοὺς πὺ ζοῦν στὸ σκοτάδι, ἀναγγέλοντας τὸν Χριστὸ καὶ Θεό μας πὺ εἶναι τὸ ἀληθινὸ φῶς· αὐτὸν νὰ παρακαλῇς γιὰ νὰ σώσῃ καὶ νὰ φωτίσῃ τὶς ψυχές μας**»².

Σὲ μία σημαντικὴ ὁμιλία τοῦ γιὰ τὴν ἑορτὴ τῶν δύο πανευφήμων ἀποστόλων **ΠΕΤΡΟΥ** καὶ **ΠΑΥΛΟΥ** γράφει τὸν 14^ο αἰῶνα μ.Χ. ὁ ἅγιος **ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ὁ ΠΑΛΑΜΑΣ**, ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης³ : «**Εὰν ἡ μνήμη κάθε ἀγίου τελεῖται, γιὰ**

² β' στιχηρὸν προσόμοιον τῶν αἰῶνων τῆς 30^{ης} Ἰουνίου, ἤχος δ', (ὁ ἐξ ὑψίστου κληθεῖς) : «Ὁ ἐκ κοιλίας μητρὸς ἀφωρισμένος,* ὑλῶδους ἐμφάσεως* βάρους ἀπάσης φυγὼν* ἀνεπτέρωθης τῷ ἔρωτι* τῆς ὄντως θείας,* Παῦλε, ἀγάπης πρὸς ὕψος ἔνθεον* ἔνθα τὸν ὑπέρφωτον* γνόφον τοῦ θείου φωτός* ὑπείσελθὼν ὥς τις ἄσαρκος,* τὴν τῶν ἀρρήτων* κατεπλουτίσθης ῥημάτων μύησιν,* καὶ ἀπεστάλης τοῖς ἐν σκότει* τὸ φῶς μηνύων, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν* ὃν ἰκέτευε σώσαι* καὶ φωτίσαι τὰς ψυχὰς ἡμῶν».-

³ Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς γεννήθηκε τὸ 1296 μ.Χ. στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ ἀπέθανε στὶς 14 Νοεμβρίου 1359 στὴν Θεσσαλονίκη, καὶ ἦταν μικρασιάτης μέγας θεολόγος, φιλόσοφος, καὶ λογιώτατος ἐπίσκοπος, μέγας ἀγωνιστὴς ἐναντίον τῶν αἰρετικῶν διδασκαλιῶν καὶ ἀπόψεων πὺ δὲν δέχονταν ὅτι οἱ ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀκτιστες. Ὁ ἴδιος, ὡς μοναχὸς τοῦ ἀγίου Ὁρους καὶ ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, ἀνεδείχθη ὁ ὑπέρμαχος τοῦ θεολογικοῦ ἡσυχασμοῦ. Αὐτὸς τὸν ἐθεμελίωσε καὶ ἀνεδείχθη μία ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες θεολογικὲς προσωπικότητες τῆς ὑστεροβυζαντινῆς περιόδου. Μορφώθηκε στὴν Κωνσταντινούπολη στὶς ἐγκύκλιες σπουδὲς καὶ στὴν φιλοσοφία ἀπὸ τὸν Θεόδωρο Μετοχίτη, τὸν πρῦτανι τότε τοῦ πανεπιστημίου καὶ πρωθυπουργό. Στὸ τέλος μιᾶς διαλέξεως τοῦ ἀγίου Γρηγορίου περὶ τῆς συλλογιστικῆς μεθόδου τοῦ Ἀριστοτέλη, πὺ ἐγίνε στὰ ἀνάκτορα, ὁ Μετοχίτης εἶπε ὅτι, καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἀριστοτέλης θὰ τὸν ἐπαινοῦσε ἐὰν ἦταν παρὼν. Τὰ πρῶτα ἐκεῖνα χρόνια τῆς ζωῆς του τὰ ἐπέρασε στὰ ἀνάκτορα, διότι μετὰ ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ πατέρα του, πὺ ἦταν συγκλητικὸς, τελοῦσε ὑπὸ τὴν προστασία τοῦ αὐτοκράτορα Ἀνδρονίκου Β' καὶ ἦταν φίλος τοῦ ἐγγονοῦ καὶ διαδόχου του Ἀνδρονίκου. Ἄν καὶ ὅλοι τὸν προώριζαν γιὰ ὑψηλὰ ἀξιώματα, αὐτὸς προετίμησε τὴν ἀσκήση καὶ κατέληξε τελικῶς στὸ ἅγιο Ὁρος. Γιὰ πρώτη φορὰ ἀντεμετώπισε τὸν Βαρλαάμ, ὅταν, ὁ τελευταῖος, μετέχοντας σὲ συζητήσεις μὲ ἐκπροσώπους τῆς ἐκκλησίας τῆς Δύσεως, προέβαλε τὴν ἀγνωστικίζουσα θεωρία ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὁμιλοῦμε μὲ βεβαιότητα περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἀγίου Πνεύματος ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ἐφ' ὅσον εἶναι ἀδύνατη ἡ διείδυση τοῦ νοῦ στὶς κινήσεις τοῦ ἀκαταλήπτου Θεοῦ. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ἀντέταξε ὅτι τοὺς Ὁρθοδόξους χωρίζουν ἀπὸ τοὺς Λατίνους οὐσιώδεις διαφορὲς καὶ ὄχι ἀσήμαντα πράγματα ἢ ὀνόματα. Αὐτὴν τὴν θεολογικὴ ἀντίθεση ἐνέτεινε ἀργότερα ἡ διαφωνία γιὰ τὴν ἀσκητικὴ μέθοδο τῆς «νοεῖας» λεγομένης προσευχῆς. Τότε, ὡς ἐκπρόσωπος τῶν ἡσυχαστῶν μετέβη στὴν Θεσσαλονίκη καὶ στὴν Κωνσταντινούπολη γιὰ τὴν ὑποστήριξη τῶν ἀπόψεων του, τὶς ὁποῖες ἐπεκύρωσε διπλὴ ἀγία Σύνοδος στὴν πρωτεύουσα τὸ 1341 μ.Χ.. Στὴν δεύτερη φάση τῆς ἡσυχαστικῆς ἐριδος, ἡ ὁποία συμπίπτει μὲ τὸν ἐμφύλιο πόλεμο μετὰ τὸν Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ καὶ Ἰωάννου Παλαιολόγου, ὁ ἅγιος Γρηγόριος, εὗρισκόμενος κατὰ τὸ πλεῖστον στὴν φυλακή, εἶχε σὰν θεολογικὸ του ἀντίπαλο τὸν Γρηγόριο Ἀκίνδυνο. Στὴν τρίτη φάση, μετὰ ἀπὸ τὴν νίκη τοῦ Καντακουζηνοῦ, ἐξελέγη μητροπολίτης Θεσσαλονίκης (1347 μ.Χ.), ὅπου ἐγκατεστάθη μὲ πολλὴ καθυστέρηση λόγω τῶν ἀντιρρήσεων τῶν ἀντικαντακουζηνικῶν Ζηλωτῶν οἱ ὁποῖοι κατεῖχαν τὴν πόλη. Ἔργο του πλέον ὑπῆρξε ἡ συμφιλίωση τῶν πολιτικῶν μερίδων τῆς πόλεως, τὴν ὁποία ἐπέτυχε, καὶ ἡ συνέχιση τοῦ θεολογικοῦ ἀγῶνα μὲ ἀντίπαλο αὐτὴν τὴν φορὰ τὸν Νικηφόρο Γρηγορά. Ἡ μεγάλη δραστηριότητά του τοῦ ἐστοίχισε μετὰ ἄλλων καὶ μία αἰχμαλωσία ὑπὸ τούρκων πειρατῶν. Ἀπὸ τὰ συγγράμματά του, τὰ ὁποῖα καταλαμβάνουν πέντε (5) ὀγκῶδεις τόμους, ἀξιομνημόνευτα εἶναι : οἱ δύο (2) «**Ἀποδεικτικοὶ Λόγοι**», οἱ κατὰ τοῦ Βαρλαάμ Λόγοι «**Υπὲρ τῶν Ἠσυχαστῶν**», οἱ ἑπτὰ (7) «**Ἀντιρρήτικοὶ Λόγοι κατὰ Ἀκινδύνου**», οἱ τέσσαρες (4) «**Λόγοι κατὰ**

τούς λόγους πού εἶπαμε, ἀπὸ ἐμᾶς, μὲ ὕμνους καὶ τὰ ἐγκώμια πού ταιριάζουν σὲ αὐτούς, πόσο περισσότερο πρέπει τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Παύλου, τῆς κορυφαίας ἀκρότητας τοῦ κορυφαίου χοροῦ τῶν Ἀποστόλων; Αὐτοὶ εἶναι κοινοὶ πατέρες καὶ καθοδηγητὲς ὅλων ἐκείνων πού φέρουν τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ἀποστόλων, μαρτύρων, ὁσίων, ἱερέων, ἱεραρχῶν, ποιμένων καὶ διδασκάλων, καὶ ὅλων τῶν ποιμαινομένων καὶ διδασκομένων, ὡς ἀρχιποιμένες ἢ καὶ ἀρχιτέκτονες τῆς κοινῆς εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς ὅλων, καὶ ὡς 'φωστῆρες στὸν κόσμον πού ἐπέχουν θέση ζωῆς'⁴, πού τόσο πολὺ ξεπερνοῦν σὲ λάμψη ἐκείνους πού διέλαμψαν μὲ τὴν εὐσέβεια καὶ τὴν ἀρετὴ τους, ὅσο ὑπερβαίνει τοὺς ἄλλους ἀστέρες ὁ ἥλιος, ἢ ὅσο οἱ οὐρανοὶ τοὺς οὐρανούς, διηγούμενοι τὴν ἀνωτάτη δόξα τοῦ Θεοῦ· τόσο πολὺ ξεπερνοῦν τὸ μέγεθος τῶν οὐρανῶν καὶ τὸ κάλλος τῶν ἀστέρων, καὶ τὴν ταχύτητα καὶ τῶν δύο, καὶ τὴν τάξη καὶ τὴν δύναμη, ὅσο αὐτοὶ φανερώνουν καὶ τὰ ἐπάνω ἀπὸ τὴν αἴσθηση πρὸς αὐτὰ τὰ ὑπερουράνια καὶ ὑπερκόσμια, καὶ ἀναπέμπουν φῶς, 'στὸ ὁποῖο δὲν ὑπάρχει παραλλαγή ἢ ἀποσκίασμα μετατροπῆς'⁵, ὅχι μόνο ἐξάγοντας ἀπὸ τὸ σκοτάδι στὸ θαυμαστὸ αὐτὸ φῶς, ἀλλὰ καθιστώντας μὲ τὴν μετάδοση αὐτοῦ πού μετέχουν φῶς καὶ γεννήματα τελείου φωτός, ὥστε καὶ ὁ καθένας ἀπὸ αὐτοὺς κατὰ τὴν μελλοντικὴ ἔνδοξη παρουσία καὶ ἐπιφάνεια τοῦ ἀρχιφώτου καὶ θεανθρώπου Λόγου νὰ λάμψη σὰν ἥλιος... Τί ἦταν ὅμως ὁ Παῦλος, καὶ ποιά γλῶσσα, ἢ μᾶλλον ποιῆς καὶ πόσες θὰ μπορέσουν νὰ παραστήσουν ἀκόμη καὶ μέτρια τὴν μέχρι θανάτου καρτερία ἐκείνου γιὰ χάρι τοῦ Χριστοῦ; Αὐτὸς καθημερινὰ νεκρωνόταν, ἢ καλύτερα ζοῦσε ὄντας παντοντινὰ νεκρός, ἀφοῦ δὲν ζοῦσε αὐτὸς πλέον, ὅπως ὁ ἴδιος λέγει, ἀλλὰ εἶχε μέσα του τὸν ζῶντα Χριστό⁶. Γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ὅχι μόνο ἐθεώρησε ὅλα τὰ παρόντα σκουπίδια⁷, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα τὰ τοποθετοῦσε δεύτερα συγκρίνοντάς τα πρὸς αὐτόν· 'εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι οὔτε ὁ θάνατος, οὔτε ἡ ζωὴ, οὔτε τὰ παρόντα, οὔτε τὰ μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος θὰ μπορέση νὰ μᾶς χωρίσῃ ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πού μᾶς ἔδειξε μέσῳ τοῦ

Γρηγορά», τὰ ἑκατὸν πενήντα (150) «Κεφάλαια», καὶ οἱ σφζόμενες «Ὁμιλίες» του. Εἶναι ἅγιος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ ἡ μνήμη του ἐορτάζεται στὶς 14 Νοεμβρίου ἐκάστου ἔτους, καὶ κατὰ τὴν Β' Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν.- (Παναγιώτου Κ. Χρήστου, Ἐκκλησιαστικὴ Γραμματολογία, Πατέρες καὶ Θεολόγοι τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐκδοτικὸς οἶκος Κυρομάνος, Τόμος Β', σελ. 44-49) & (https://el.wikipedia.org/wiki/Γρηγόριος_Παλαμᾶς)

⁴ Φιλ. 2, ^{15β} - ¹⁶ : «...ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, εἰς καύχημα ἐμοὶ εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, ὅτι οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον οὐδὲ εἰς κενὸν ἐκοπίασα ». «...ἀνάμεσά τους νὰ λάμπετε σὰν ἀστέρια στὸν κόσμον, μένοντας σταθεροὶ στὸ εὐαγγέλιο πού δίνει ζωή».-

⁵ Ἰακ. 1, ¹⁷ : «...πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, παρ' ᾧ οὐκ ἐνὶ παραλλαγῇ ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα». «...κάθε καλὴ προσφορὰ καὶ κάθε τέλειο δῶρο ἔρχεται ἀπὸ ψηλά, ἀπὸ τὸν δημιουργὸ τῶν οὐρανίων σωμάτων. Ὁ οὐράνιος πατέρας δὲν ἀλλάζει τὴν λάμψη του οὔτε ἀναβοσβήνει σὰν τὰ ἀστέρια».-

⁶ Γαλ. 2, ²⁰ : «...Χριστῷ συνεσταύρωμαι· ζωὴ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός». «... ἔχω πεθάνει στὸ σταυρὸ μαζὺ μὲ τὸν Χριστό· τώρα πιά δὲν ζωὴ ἐγώ, ἀλλὰ ζεῖ στὸ πρόσωπό μου ὁ Χριστός».-

⁷ Φιλ. 3, ⁸ : «Ἀλλὰ μενοῦνγε καὶ ἡγοῦμαι πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου μου, δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι σκύβαλα εἶναι ἵνα Χριστὸν κερδήσω». «Πραγματικά, ὅλα ἐξακολουθῶ νὰ τὰ θεωρῶ μειονεκτήματα σὲ σχέση μὲ τὸ ἀσύγκριτα ἀνώτερο ἀγαθὸ πού κέρδισα γνωρίζοντας τὸν Ἰησοῦ Χριστό, τὸν Κύριό μου. Γι' αὐτὸν τὰ πέταξα ὅλα καὶ τὰ θεώρησα σκουπίδια, προκειμένου νὰ κερδίσω τὸν Χριστό».-

Ἰησοῦ Χριστοῦ⁸. Καὶ εἶχε ζῆλο Θεοῦ, ὥστε καὶ νὰ ζηλεύῃ ἐμᾶς μὲ ζῆλο Θεοῦ. Καὶ σὲ ποιόν ἄλλο θὰ παραχωρήσῃ τὰ ἴσα, παρὰ μόνον στὸν Πέτρο; Ποιὸς πάλι ἦταν ὡς πρὸς τὴν ταπείνωση, ὁ Παῦλος; Ἄκουσε αὐτὸν πάλι νὰ λέγῃ γιὰ τὸν ἑαυτό του· ἐγὼ εἶμαι ὁ ἐλάχιστος ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους, τέτοιος ποὺ δὲν εἶμαι ἱκανὸς νὰ ὀνομάζωμαι ἀπόστολος^{9,10}

Γι' αὐτὸν τὸν μέγιστο Ἀπόστολο τῶν Ἑθνῶν, τὸν ἅγιο **ΠΑΥΛΟ**, γράφει καὶ ὁ ἅγιος **ΙΩΑΝΝΗΣ ὁ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ**, ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως¹¹ κατὰ

⁸ **Ῥωμ. 8, 38-39** : «Πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε δυνάμεις οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε τις κτίσις ἐτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν». «Καὶ εἶμαι πραγματικὰ βέβαιος ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἄλλες οὐράνιες δυνάμεις οὔτε παρόντα οὔτε μέλλοντα οὔτε κάτι ἄλλο εἴτε στὸν οὐρανὸ εἴτε στὸν ἄδην οὔτε κάποιο ἄλλο δημιούργημα θὰ μπορέσουν ποτὲ νὰ μᾶς χωρίσουν ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ γὰ ἐμᾶς, ὅπως αὐτὴ φανερώθηκε στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας».-

⁹ **Α' Κορ. 15, 9** : «Εγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, ὅς οὐκ εἰμι ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ». «Γιατί, ἐγώ, πραγματικὰ εἶμαι ὁ τελευταῖος ἀνάμεσα σὲ ὅλους τοὺς ἀποστόλους· ἐγὼ δὲν εἶμαι ἄξιος οὔτε νὰ ὀνομάζωμαι ἀπόστολος, ἐπειδὴ κατεδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ».-

¹⁰ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ὁμιλία ΚΗ' ἐκφωνηθεῖσα κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν ἁγίων καὶ κορυφαίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, **ΕΠΕ Γρηγορίου Παλαμᾶ Ἔργα, Τόμ. 10, σελ. 204, 5 - 205, 27 & 214, 15 - 217, 5** : «...Εἰ δ' ἐκάστου τῶν ἁγίων ἡ μνήμη, δι' ἧς ἄπερ εἵπομεν, μεθ' ὧν ὕμνων καὶ τῶν προσηκόντων ἐγκωμίων παρ' ἡμῶν ἐκτελεῖται, πόσῳ μᾶλλον Πέτρου καὶ Παύλου τῆς κορυφαίας ἀκρότητας τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων χοροῦ; Οἱ κοινοὶ πατέρες καὶ καθηγεμόνες πάντων εἰσὶ τῶν ἀπὸ Χριστοῦ καλουμένων, ἀποστόλων, μαρτύρων, ὁσίων, ἱερέων, ἱεραρχῶν, ποιμένων τε καὶ διδασκάλων, ποιμνιομένων τε καὶ διδασκομένων ἀπάντων ὡς ἀρχιποίμενες ὄντες ἢ καὶ ἀρχιτέκτονες τῆς κοινῆς πάντων εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς, καὶ ὡς φωστήρες ἐν κόσμῳ ζωῆς λόγον ἐπέχοντες τοσοῦτον ὑπερλάμποντες τοὺς ἐπ' εὐσεβείᾳ καὶ ἀρετῇ διαλάμπσαντας, ὅσον τοὺς ἄλλους ἀστέρας ἥλιος ἢ ὡς οὐρανῶν οὐρανοί, δόξαν τὴν ἀνωτάτω τοῦ Θεοῦ διηγούμενοί· τοσοῦτον ὑπεραίροντες οὐρανῶν τε καὶ μεγέθη καὶ κάλλος ἀστέρων καὶ τάχος ἀμφοτέρων καὶ τάξιν καὶ δύναμιν, ὅσον καὶ τὰ ὑπὲρ αἴσθησιν οὗτοι φανεροῦσι πρὸς αὐτὰ τὰ ὑπερουράνιά τε καὶ ὑπερκόσμια, καὶ φωτίζουνσι φῶς, παρ' ᾧ οὐκ ἔστι παραλλαγή τροπῆς ἀποσκίασμα· οὐ μόνον ἐξάγοντες ἀπὸ σκότους εἰς τὸ θαυμαστὸν τοῦτο φῶς, ἀλλὰ καὶ φῶς τοὺς μετᾴσχοντας ποιοῦντες τῇ διαδόσει καὶ τελείου φωτὸς γεννήματα, ὡς καὶ αὐτῶν ἕκαστον κατὰ τὴν μέλλουσαν ἐν δόξῃ παρουσίαν καὶ ἐπιφάνειαν τοῦ ἀρχιφώτου καὶ θεανθρώπου Λόγου λάμψειν καθάπερ ἥλιος ... Τί δὲ ὁ Παῦλος, καὶ ποῖα γλώσσα, μᾶλλον δὲ ποῖα καὶ πόσαι τὴν ἐκείνου διὰ Χριστὸν μέχρι θανάτου καρτερίαν καὶ μετρίως παραστήσαι δυνήσονται; Ὅς καθ' ἡμέραν ἦν ἀποθνήσκων, μᾶλλον δὲ αἰεὶ τεθνηκὼς διετέλει, ζῶν αὐτὸς οὐκέτι, καθάπερ αὐτὸς φησιν, ἀλλὰ ζῶντα ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὸν Χριστόν. Ὑπὲρ δὲ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ μὴ μόνον τὰ παρόντα σκύβαλα ἡγήσατο πάντα, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα δεύτερα τίθεται συγκρίνων πρὸς αὐτόν· 'πέπεισμαι', γάρ, φησίν, 'ὡς οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ, οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος δυνήσεται ἡμᾶς χωρῆσαι τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ'. Ζῆλον δὲ εἶχε Θεοῦ, ὡς καὶ ζηλοῦν ἡμᾶς Θεοῦ ζήλω. Καί τι τῶν ἀπάντων ἢ μόνῳ Πέτρῳ παραχωρήσει τῶν ἴσων; Τὴν δὲ ταπείνωσιν οἷος, αὐτοῦ πάλιν ἀκουσον περὶ ἑαυτοῦ λέγοντος· 'ἐγὼ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, ὅς οὐκ εἰμι ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος'».-

¹¹ Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος (Ἀντιόχεια Συρίας, π.θ. 349 – Κόμανα Πόντου 14 Σεπτεμβρίου 407) γνωστὸς καὶ ὡς Ἰωάννης τῆς Ἀντιοχείας. Ἦταν Ἕλληνας, ἀντιοχέας ῥήτορας, συγγραφέας, πατέρας καὶ ἱεράρχης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Γεννήθηκε στὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας μεταξύ 344 καὶ 354 μ.Χ. Ἐδρασε στὴν ἴδια πόλιν, ἀλλὰ καὶ στὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τελικὰ ἐκοιμήθη ἐκδιωγμένος ἀπὸ τὴν αὐτοκρατορικὴ αὐλὴ τὸ 407 λόγω τοῦ αὐστηροῦ ἐλέγχου ποὺ τῆς ἀσκούσε. Ὁ ἴδιος συγκαταλέγεται ἀνάμεσα στὶς κορυφαῖες ἐκκλησιαστικὲς προσωπικότητες καὶ ἐνεκα τοῦ ἀξεπεράστου χαρίσματός του στὴν ὁμιλία. Διετέλεσε καὶ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως ὅπου διεκρίθη γιὰ τὸ μεγάλο καὶ πολὺπλευρο ποιμαντικὸ καὶ φιλανθρωπικὸ ἔργο ποὺ διενήργησε. Τελικῶς ἀνεδείχθη ὡς ἕνας ἀπὸ τοὺς πλέον λαοφιλεῖς ἱεράρχες καὶ κατατάσσεται στοὺς μεγάλους πατέρες τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀφήνοντας σπουδαῖο, ἀνεκτίμητο καὶ διαχρονικὸ συγγραφικὸ καὶ ἐρμηνευτικὸ ἔργο ποὺ ἀγκαλιάζει ὅλο τὸ φάσμα τῶν ποιμαντικῶν καὶ θεολογικῶν

τὰ τέλη τοῦ 4^{ου} αἰῶνα μ.Χ. στήν πέμπτη ὁμιλία του πρὸς αὐτόν : «*Αὐτά, ὁμως, δὲν σὰς τὰ εἶπα χωρὶς σκοπό, ἀλλ' ἐξ αἰτίας τῆς πολύπλευρης συμπεριφορᾶς καὶ τῆς σοφίας τοῦ μακαρίου ΠΑΥΛΟΥ. Συνεπῶς ὅταν τὸν δεῖς νὰ ἀποφεύγῃ τοὺς κινδύνους, νὰ τὸν θαυμάσῃς τὸ ἴδιο, ὅπως ὅταν τὸν δεῖς νὰ ὀρμᾷ πρὸς αὐτούς. Γιατί, ὅπως ἀκριβῶς αὐτὸ εἶναι γνῶρισμα ἀνδρείας, ἔτσι καὶ ἐκεῖνο εἶναι γνῶρισμα σοφίας. Ὅταν τὸν δεῖς νὰ λέγῃ μεγάλα λόγια, νὰ θαυμάσῃς ἔτσι, ὅπως ὅταν τὸν δεῖς νὰ ὁμιλῇ μὲ μέτρο, γιατί ὅπως αὐτὸ εἶναι δείγμα ταπεινοφροσύνης, ἔτσι καὶ ἐκεῖνο εἶναι δείγμα μεγαλοψυχίας. Ὅταν τὸν δεῖς νὰ καυχιέται, θαύμασέ τον τόσο, ὅσο ὅταν τὸν δεῖς νὰ ἀποφεύγῃ τὸν ἔπαινο, γιατί καὶ αὐτὸ εἶναι δείγμα ταπεινοῦ ἡθους καὶ ἐκεῖνο φιλοστόργου καὶ φιλανθρώπου. Ἐπειδὴ τὰ ἔκαμε αὐτὰ γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν σωτηρία τῶν πολλῶν. Γι' αὐτὸ καὶ ἔλεγε· 'καὶ εἴτε τρελλαθήκαμε, τὸ κάνομε αὐτὸ γιὰ τὴν δόξα τοῦ Θεοῦ, εἴτε εἴμεθα σώφρονες, τὸ κάνομε γιὰ τὴν ἰδική σας ὠφέλεια'*¹². Ἐπειδὴ οὔτε κανέννας ἄλλος δὲν εἶχε τόσες ἀφορμὲς γιὰ ἀλαζονεία, οὔτε κανέννας ἄλλος δὲν ἦταν τόσο καθαρὸς ἀπὸ ἀλαζονεία. Πρόσεχε, ὁμως, 'ἡ γνώση μᾶς γεμίζει ἔπαρση'¹³, καὶ ὅλοι θὰ τὸ ποῦμε μαζὺ μὲ ἐκεῖνον. Καὶ ὑπῆρχε σὲ αὐτόν τόση γνώση ὅση σὲ κανέναν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἔζησαν μέχρι τώρα. Ἀλλ' ὁμως δὲν τὸν ἔκαμε νὰ ὑπερηφανευθῇ, ἀλλὰ καὶ γι' αὐτὸ ἀκόμη δείχνει ταπεινοφροσύνη. Γι' αὐτὸ λέγει· 'καὶ ἡ γνώση μας καὶ ἡ προφητεία μας περιορίζονται μονάχα σὲ ἓνα μέρος τῆς ἀληθείας'¹⁴. Καὶ πάλι λέγει· 'Ἐγώ, ἀδελφοί, δὲν θεωρῶ ἀκόμη ὅτι ἐπέτυχα τὴν ἀποστολή μου'¹⁵, καί, 'ἐὰν κάποιος νομίζει ὅτι γνωρίζει κάτι, αὐτὸς δὲν ἐγνώρισε τίποτε ἀκόμη'¹⁶. Ἐπίσης καὶ ἡ νηστεία φουσκώνει τὸν ἄνθρωπο. Αὐτὸ δηλώνει καὶ ὁ Φαρισαῖος ὅταν λέγει· 'νηστεύω δύο φορές τὴν ἑβδομάδα'¹⁷. Ἀλλὰ, ὁ ΠΑΥΛΟΣ ὠνόμαζε τὸν ἑαυτό του ἔκτρωμα ὄχι ὅταν νήστευε, ἀλλὰ καὶ ὅταν 'πέθαινε' ἀπὸ τὴν πείνα. Γιὰ ποιὸ λόγο, ὁμως, ἀναφέρω τὴν νηστεία καὶ τὴν γνώση ὅταν βέβαια αὐτὸς εἶχε τόσες πολλὲς καὶ τόσες συχνὲς συνομιλίες μὲ τὸν Θεό, ὅσες δὲν εἶχε κανέννας οὔτε ἀπὸ τοὺς προφῆτες, οὔτε ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους, καὶ ἐπὶ πλέον ταπεινωνόταν γι' αὐτά; Μὴ μοῦ πῆς βέβαια γιὰ αὐτὲς ποὺ ἔχει γράψῃ. Τὶς ἀναφέρω, ἐπειδὴ τὶς περισσότερες τὶς ἀπέκρυψε, καὶ οὔτε τὶς εἶπε ὅλες, γιὰ νὰ μὴ περιβληθῇ μὲ μεγάλη δόξα· οὔτε ὅλες τὶς ἔκρυψε, γιὰ νὰ μὴν ἀνοίξῃ τὰ στόματα τῶν ψευδαποστόλων»¹⁸.

ζητημάτων τῆς Ἐκκλησίας. Μαζὺ μὲ τὸν ἅγιο Γρηγόριο τὸν Θεολόγο καὶ τὸν Μέγα Βασίλειο ἀποτελοῦν τοὺς τρεῖς ἱεράρχες ποὺ θεωροῦνται οἱ προστάτες τῆς παιδείας ἀπὸ τὰ βυζαντινὰ χρόνια μέχρι καὶ σήμερα. (https://el.wikipedia.org/wiki/Ἰωάννης_ο_Χρυσόστομος)

¹² **Β' Κορ. 5, ¹³** : «...εἴτε γὰρ ἐξέστημεν, Θεῷ, εἴτε σωφρονούμεν, ὑμῖν».-

¹³ **Α' Κορ. 8, ^{2α}** : «...ἡ γνώσις φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ».

¹⁴ **Α' Κορ. 13, ⁹** : «...ἐκ μέρους δὲ γινώσκομεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν».-

¹⁵ **Φιλ. 3, ¹³** : «...ἀδελφοί, ἐγὼ ἑμαυτὸν οὕτω λογίζομαι κατελιφέναι».-

¹⁶ **Α' Κορ. 8, ^{2β}** : «...εἰ δὲ τις δοκεῖ εἰδέναι τι, οὐδέπω οὐδὲν ἔγνωκε καθὼς δεῖ γινῶναι ».-

¹⁷ **Λκ. 18, ^{12α}** : «...νηστεύω δις τοῦ σαββάτου».-

¹⁸ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου, **Ε' Ὁμιλία εἰς τὸν ἅγιον ἀπόστολον Παῦλον, ΕΠΕ, τόμ. 36, 486, 27 - 489, ³³** : «Ταῦτα δὲ ἡμῖν οὐχ ἀπλῶς εἴρηται, ἀλλὰ διὰ τὸ ποικίλον τοῦ μακαρίου Παύλου καὶ σοφόν· ὥστε ὅταν ἴδῃς αὐτὸν φεύγοντα κινδύνους, θαύμασον ὁμοίως, ὥσπερ ὅταν ἴδῃς ὁμόσε χωροῦντα αὐτοῖς· καθάπερ γὰρ τοῦτο ἀνδρείας, οὕτω κακεῖνο σοφίας. Ὅταν ἴδῃς μεγάλη φθεγγόμενον, θαύμασον ὁμοίως, ὥσπερ ὅταν ἴδῃς μετριάζοντα· καθάπερ γὰρ τοῦτο ταπεινοφροσύνης, οὕτως ἐκεῖνο μεγαλοψυχίας. Ὅταν ἴδῃς καυχώμενον, θαύμασον ὁμοίως, ὥσπερ ὅταν ἴδῃς διακρουόμενον ἐγκώμιον· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἡθους ἀτύφου, κακεῖνο φιλοστόργου καὶ φιλανθρώπου· τὴν γὰρ τῶν πολλῶν οἰκονομῶν

Μέσα, λοιπόν, σὲ αὐτὸν τὸν λαμπρὸ ἑορτασμὸ τοῦ πολιούχου μας, καὶ μαζὺ μὲ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς πόλεως τῆς Καβάλας, τὸ **1913**, ἡ χαρὰ μας εἶναι μεγάλη, καὶ πάλι, ἐφέτος, ποὺ πανηγυρίζομε τὸν ἅγιο καὶ ἑνδοξο **ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΠΑΥΛΟ** τὸν προστάτη καὶ ἰδρυτὴ τῆς ἀγίας μας ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Φιλίππων, τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Θάσου.

Ἰδιαίτερως σᾶς προσκαλοῦμε στὶς ἑορταστικὲς μας ἐκδηλώσεις ποὺ θὰ πραγματοποιηθοῦν στὸν καθεδρικό ἱερό μας Ναό:

α) τὸ **ΣΑΒΒΑΤΟ 28^η ΙΟΥΝΙΟΥ** στὶς **7 τὸ ἀπόγευμα** στὸν Μέγα Ἀρχιερατικὸ **ΕΣΠΕΡΙΝΟ** καὶ στὴ συνέχεια στὶς **8:30** στὴν ἱερὰ **ΛΙΤΑΝΕΥΣΗ** τῆς σεπτῆς Εἰκόνας τοῦ στὰ Βήματα τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου, ἀπὸ τὸν ἱερό Ναὸ μέχρι τὸ μνημεῖο τῆς ἀφίξεώς του στὴν ἀρχαία Νεάπολη, στὸ κέντρο τῆς Καβάλας, ὅπου θὰ τελεσθῇ ἡ ἀρτοκλασία καὶ θὰ ἐπακολουθήσῃ τὸ θεῖο Κήρυγμα,

β) τὴν **ΚΥΡΙΑΚΗ 29^η ΙΟΥΝΙΟΥ** τὸ πρωῒ στὸν Ὁρθρο, στὸ Ἀρχιερατικὸ Συλλειτουργο καὶ στὴν Δοξολογία γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς πόλεως μας ἀπὸ τὴν Βουλγαρικὴ κατοχὴ τὸ 1913, καὶ

γ) τὸ βράδυ τῆς **ΚΥΡΙΑΚΗΣ 29^{ης} ΙΟΥΝΙΟΥ** στὶς **9 μ.μ.** στὴν ἱερὰ Ἀγρυπνία ποὺ θὰ πραγματοποιηθῇ στὴν πρώτη ἐκκλησία τοῦ ἀποστόλου **ΠΑΥΛΟΥ** στὴν ἀρχαία πόλη τῶν Φιλίππων, ἡ ὁποία μᾶς παραχωρεῖται εὐγενῶς ἀπὸ τὴν Ἐφορεία Ἀρχαιοτήτων Καβάλας γιὰ τὴν πραγματοποίηση αὐτῆς τῆς λατρευτικῆς μας ἐκδηλώσεως.

Σᾶς περιμένουμε ὅλους καὶ ὅλες μὲ μεγάλη χαρὰ καὶ πνευματικὴ ἀγαλλίαση.

Μὲ ἐγκάρδιες πατρικὲς εὐχὲς καὶ εὐλογίες,

Εὐχέτης πρὸς τὸν ΚΥΡΙΟΝ ἡμῶν ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ

διὰ πρεσβειῶν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου ΠΑΥΛΟΥ

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου

✠ Ο ΦΙΛΙΠΠΩΝ, ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ & ΘΑΣΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

σωτηρίαν, ταῦτα ἔπραττε. Διὸ καὶ ἔλεγεν· 'εἴτε ἐξέστημεν, Θεῷ· εἴτε σωφρονούμεν, ὑμῖν'. Οὐτε γάρ τις ἄλλος εἶχε τοσαύτας ἀνάγκας πρὸς ἀπόνοιαν, οὔτε ἄλλος τις οὕτω καθαρὸς ἀλαζονείας ἦν. Σκόπει δέ· 'ἡ γνῶσις φυσιοῖ'· καὶ πάντες τοῦτο ἂν εἶπομεν μετ' ἐκείνου· καὶ τοσαύτη δὲ ἦν ἐν αὐτῷ γνῶσις, ὅση ἐν οὐδενὶ τῶν πώποτε ἀνθρώπων γεγεννημένων· ἀλλ' ὁμως αὐτὸν οὐκ ἐπῆρεν, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ μετριάζει. Διὰ τοῦτο λέγει· 'ἐκ μέρους γινώσκωμεν, καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν'· καὶ πάλιν· 'ἐγώ, ἀδελφοί, οὕτω λογιζομαι ἑμαυτὸν κατελιφέναι'· καί, 'εἴ τις δοκεῖ εἰδέναι τι, οὕτω οὐδὲν ἔγνωκεν'. Πάλιν νηστεία φυσᾷ· καὶ τοῦτο ὁ Φαρισαῖος δηλοῖ λέγων· 'νηστεύω δις τῆς ἐβδομάδος'. Ἀλλ' οὐτος οὐχὶ νηστεύων, ἀλλὰ καὶ λιμώττων ἑαυτὸν ἔκτρωμα ἐλάλει. Τί λέγω νηστείαν καὶ γνῶσιν, ὅπουγε ὁμιλίας τοσαῦται καὶ οὕτω συνεχῶς πρὸς τὸν Θεὸν ἦσαν αὐτῷ γεγεννημένοι, ὅσαι μήτε προφητῶν, μήτε ἀποστόλων ἐγένοντο μηδενί, καὶ μᾶλλον ἐταπεινοῦτο διὰ ταῦτα; Μὴ γάρ μοι ταῦτας εἴπης τὰς ἀναγεγραμμένας. Τὰς γὰρ πλείους ἀπέκρυψε, καὶ οὔτε πάσας εἶπεν, ἵνα μὴ δόξαν ἑαυτῷ περιθῇ μεγάλην, οὔτε πάσας εἰσέγησεν, ἵνα μὴ τὰ τῶν ψευδαποστόλων ἀνοίξῃ στόματα».-